

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-4325/2014. számú ügyben
(Előzmény ügy: AJB-4567/2012)**

Előadó: dr. Dezső Adrienn

Az eljárás megindítása

A panaszos előadta, hogy mint végrehajtást kérő a végrehajtási munkadíj ill. készkiadás és költségátalány előlegének 2010. március 25.-én történt befizetése óta ügyében az önálló bírósági végrehajtó semmilyen intézkedést nem tett, sem a feltüntetett telefonszámokon, sem személyesen nem elérhető. A beadvány alapján felmerült az Alaptörvényben nevesített jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményéhez fűződő, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének, illetve közvetlen veszélyének a gyanúja. Erre tekintettel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket. A vizsgálat eredményessége érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a/ pontja alapján megkerestem a hatáskörrel rendelkező önálló bírósági végrehajtót. A 2013. február 19-én kelt megkeresésre az önálló bírósági végrehajtó nem válaszolt, ezért az AJB-4567/2012 számú jelentésben az alapvető jogok biztosa felkérte a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamarát, hogy törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva intézkedjen annak érdekében, hogy a megkeresésnek a végrehajtó tegyen eleget. A jelentés kézbesítése után a végrehajtó rendelkezésemre bocsátotta az ügy iratanyagát és érdemben válaszolt a megkeresésre.

Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye. „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (1) bek.]
- A hatósági ügyek tisztességes intézése. „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bek.)

Az alkalmazott jogszabályok

- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.)
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.)

A megállapított tényállás

A végrehajtási költségek megelőlegezése után a hatáskörrel rendelkező önálló bírósági végrehajtó végrehajtási cselekményeket foganatosított. Az önálló bírósági végrehajtót a Budapest Környéki Törvényszék mellett működő Bírósági Végrehajtói Fegyelmi Bíróság 2011. július 16-án kelt határozatával a fegyelmi eljárás időtartalmára annak jogerős befejezéséig felfüggesztette. A 2012. október 28-án kelt megkeresésre az önálló bírósági végrehajtó tartós helyettese válaszolt, aki jelezte, hogy helyettesként 2011. július 28-ától 2012. március 12-éig látta el a végrehajtói feladatokat. Tájékoztattam továbbá arról, hogy a felfüggesztett végrehajtó a nála folyamatban lévő ügyeket nem adta ügyintézésre. Ennek következtében a panaszos ügyében a rendelkezésemre álló iratokból megállapítható, hogy 2011. június 7-től 2012. október 1-jéig nem történt végrehajtási cselekmény a követelés érvényesítése érdekében.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervezet is) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés k) pontja szerint az önálló bírósági végrehajtó, míg a d) pontja alapján a kötelező tagság alapján működő köztestület hatóságnak minősül. A Vht. 250. § (1) bekezdése szerint a kamara köztestület, és az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és az önálló bírósági végrehajtójelölt a kinevezésével, illetve a végrehajtó-helyettesi vagy végrehajtó-jelölti névjegyzékbe történő felvételével a kamara tagjává válik. A fentiek értelmében az ombudsman vizsgálati jogosultsága egyértelműen kiterjed az önálló bírósági végrehajtó eljárására.

II. Az érintett alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során *autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának.

Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.

A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények. Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák tehát a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet. [9/1992. (I. 30.) AB. határozat]”

Az Alkotmánybíróság szerint a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, melyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni [6/1998. (III. 11.) AB határozat]. A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán.

Az Alaptörvény XXIV. cikkének érvényesüléséhez nem elegendő, ha a hatóságok betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy mind az egyedi ügyintézés, mind az arra irányadó jogszabályok segítsék az ügyféli jogok érvényesülését.

Álláspontom szerint a jogállamiság és az abból fakadó tisztességes eljárás követelményének nem csak a szabályozási szinten, hanem a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában is folyamatosan érvényesülnie kell.

III. Az ügy tekintetében

A Vht. 292. § (1) bekezdés értelmében az elsőfokú fegyelmi tanács az eljárás alá vont személyt felfüggeszti a hivatalából, ha a büntetőeljárás során az eljárás alá vont személyt előzetes letartóztatásba vagy házi őrizetbe helyezték, illetve vele szemben lakhelyelhagyási tilalmat vagy ideiglenes kényszergyógykezelést rendeltek el, illetőleg ha a fegyelmi vagy a büntetőeljárás során a felfüggesztés más fontos okból indokolt. A felfüggesztésre a feljelentő, valamint a miniszternek vagy a kamarának a képviselője indítványt tehet, továbbá azt a bíróság hivatalból is elrendelheti.

Ha a felfüggesztést a miniszter és a kamara elnöke is kérte, a fegyelmi tanács haladéktalanul megindítja a fegyelmi eljárást, és az eljárás alá vont személyt felfüggeszti a hivatalából. Ha ilyen kérelmet a fegyelmi eljárás során terjesztettek elő, a felfüggesztést szintén haladéktalanul el kell rendelni. A fegyelmi tanács a felfüggesztésről azzal a rendelkezéssel értesíti a végrehajtó letéti számláját vezető pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a letéti számláról a számlavezető végrehajtó rendelkezésére ne teljesítsen kifizetést. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot kézbesíteni kell az eljárás alá vont személynek, az indítványt előterjesztőnek, továbbá a miniszter és a kamara képviselőjének. Az eljárás alá vont személy, továbbá a miniszternek és a kamarának a képviselője a határozat ellen a kézbesítésétől számított 15 napon belül fellebbezést nyújthat be, amelynek nincs halasztó hatálya. A fellebbezésről a másodfokú fegyelmi tanács 8 napon belül határoz.

A Vht. 240/A. § (1) bekezdése alapján, ha a végrehajtó szolgálata megszűnik vagy helyettesítésére tartóst helyettesítést rendeltek ki, a végrehajtó, végrehajtási iratok birtokló személy a szolgálatba lépő új végrehajtó vagy a tartós helyettes részére átadja a folyamatban lévő és befejezett végrehajtási ügyek iratait, a végrehajtási ügyek nyilvántartásait tartalmazó iratokat, valamint a végrehajtási ügyek és nyilvántartások számítógépes adathordozón rögzített adatait tartalmazó eszközöket, amelyeket az átvételre jogosult köteles átvenni. A végrehajtói állásra kirendelt tartós helyettesnek rendelkezési joga van a helyettesített végrehajtó letéti számlája felett.

Ha a tartós helyettes saját iroda működtetésével látja el a helyettesítést, a végrehajtói letéti számla tulajdonosa átadhatja a letéti számlán kezelt pénzüsszeget a tartós helyettesnek, ha pedig a megüresedett végrehajtói álláshelyre új végrehajtót neveztek ki, a letéti számlán kezelt összegeket átadja a szolgálatba lépő végrehajtónak. A végrehajtási iratokat birtokló személy köteles lehetővé tenni az átvevő személy számára azt, hogy az átadás céljából a végrehajtó irodájába belépjen, valamint iratait és nyilvántartásait megvizsgálja. A végrehajtási iratokat átvevő személy az átvételt igazolja.

A rendelkezésemre álló iratokból megállapítható, hogy a felfüggesztett végrehajtó az iratokat nem adta át a helyettesítésre kijelölt önálló bírósági végrehajtónak. Ennek következtében a folyamatban lévő ügyekben a végrehajtást kérők illetve adósok nem tudtak kapcsolatba lépni a végrehajtóval, a végrehajtási eljárások a végrehajtónak felrőható okból körülbelül 10 hónapig „szüneteltek”, mely akadályozta a panaszost követelése érvényesítésében.

Szeretném hangsúlyozni, hogy az önálló bírósági végrehajtók közhatalmat gyakorolnak, eljárásaik során végső soron az adós vagyonának tárgyain fennálló tulajdonjogának teljes elvonása történik meg, így indokolt, hogy ez megfelelően kidolgozott, pontos és alkotmányosan kielégítő garanciális szabályok keretei között történjen, akkor is, ha az adós elleni végrehajtás alapja éppen az, hogy jogsértő módon nem teljesítette valamely kötelezettségét (nem teljesített önként).

Az alkotmányos követelményeket kielégítő jogi szabályozás és az ennek megfelelő jogalkalmazás nem csak az adós, de a végrehajtást kérő érdekeit is szolgálja, mivel csak az ilyen szabályozás biztosíthatja a végrehajtást kérő érdekeinek a védelmét is.

Az alkotmányos követelmények közé tartozik *az eredményesség elve* is, amely az Alkotmánybíróság idézett 46/1991. (IX. 10.) AB határozata szerint a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik, és végső soron a jogbiztonság és az alkotmányos rend érvényesülésének egyik garanciája. Megítélésem szerint az eljárások eredményességét nem befolyásolhatja a végrehajtást kérőn és adóson kívül álló, az önálló bírósági végrehajtónak felróható mulasztás.

Mindezek alapján megállapítom, azzal, hogy a tevékenységében felfüggesztett önálló bírósági végrehajtó a Vht. 240/A § rendelkezést figyelmen kívül hagyva a végrehajtási iratokat a helyettesítésre kijelölt végrehajtónak nem adta át, és ezzel akadályozta a folyamatban lévő eljárások folytatását, azt, hogy a végrehajtást kérő a követeléséhez juthasson, a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményével valamint a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez való joggal összefüggő visszásságot okozott.

Intézkedésem

A jelentésemben megállapított, alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni megelőzése érdekében, az Ajbt. 32. §-a alapján

- felkérem az tevékenységében felfüggesztett önálló bírósági végrehajtót, hogy a jövőben a jogszabályi rendelkezéseket betartva járjon el tevékenysége során.
- felkérem továbbá a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamara elnökét, hogy felügyeleti jogkörében eljárva tegye meg a szükséges intézkedéseket a hasonló mulasztások elkerülése érdekében.

Budapest, 2014. szeptember

Székely László sk.